

njemu v Göttingu knjigo: „Ueber unsere erasmische Aussprache.“ Kopitar jo je ocenil obširno v „Wiener Jahrbücher“ (VI. 1819. str. 123—153) in s tem je bila stvar, kakor se nadejam, za vedno končana.“

VI. V istem letniku na strani 286 kratka ocena o spisu Marka Vergeinerja v programu bolcanskega gimnazija: „Kurzer Unterricht über die neugriechische Sprache.“

VII. V letniku 1857. na strani 295—298. so naslednje Miklošičeve ocene: Sladovičevega spisa „Griechisch, Lateinisch und Slavisch in ihrer Wechselseitigkeit, priobčenega v programu senjskega gimnazija 1856.“

VIII. Razprave, katero je spisal Sava Ilič Dobroplodny v tretjem programu višjega gimnazija srbske pravoslavne občine v Karlovcih 1855: „O najbližjem sorodstvu slovanskega jezika z grškim.“

IX. O spisu Norbenta Bełkowskega v tretjem letnem poročilu male realke v Brodu: „Ueber die grammatischen Uneinigkeiten der polnischen Sprache.“

X. O spisu v programu v Banjski Bistrici: „Analogien anderer Sprachen zur griechischen Lautlehre.“

XI. O razpravi: Sui vari volgari della lingua illirica in Dalmazia. (VI. Programma dell' I. R. Ginnasio completo di prima classe 1856.)

XII. „Die rhätoladinischen Dialekte in Tirol und ihre Lautbezeichnung. (Abhandlung von Dr. F. J. Ch. Mitterrutzner im vierten Programm des k. k. Gymnasiums zu Brixen 1856.)

XIII. Kratek odgovor na smešno obrambo, katero je priobčil direktor Menzel v programu goriškega gimnazija 1856: „Vorzüge der neugriechischen vor der erasmischen Aussprache.“

To so Miklošičeve kritike, katere sem zasledil v „Zeitschrift für österreichische Gymnasien“; morda kdo najde še kaj. „Več očíj več vidi.“

Andrej Kragelj.

Slovenski glasnik.

Pogled na cerkveno književnost slovensko l. 1883. Akoravno je „Lj. Zvon“ lani že zabeležil več knjig, ki spadajo v strogo cerkveno slovstvo, bodi si zaradi svojega zgolj nabožnega, bodi si bogoslovno-znanstvenega obsega, vendar mi bodi dopuščeno v naslednjih vrsticah zaradi celote in spopolnjenja slovenske bibliografije tudi sledeče črtice navesti:

1. Zgodnja Danica. Katolišk cerkven list. XXXVI. tečaj. V Ljublj. 1883. 4°. Urednik: Luka Jeran. Ta cerkveni, po prezkodaj umrlem knezovladiki dr. Pogačarji ustanovljeni list je v dolgi vrsti letnikov svojih narodu slovenskemu obilno koristil. Svoji nalogi je tudi lani zvest ostal in je objavil mnogo dobrega blaga. Kar se jezika tiče, utegne biti med slovenskimi listi, izvzimiš nekoliko čudnih smešnih izrazov v svarilih in karanjih sedanjega izprijenega sveta, katerim se pa vendar ne more odrekati, da so jim korenike poganjale „v rovtarskih Atenah“, v

obče jako čist, in marsikateri jezikoslovec najde lahko v „Danici“ dovolj orehov in lešnikov, ne samó „roč in kopriv“. — Kar se tiče vsebine, imajo mnogi „spisi“, kakor jih letnikovo „Kazalo“ razvrščuje, stalno vrednost. Med temi osobito „Izgledi bogoljubnih otrok“, . . . o katerih pozneje. „Svetloba — luč“ nam razodeva pisatelja g. Matijo Silo, kateri je, kakor na zgodovinskem, tako tudi na bogoslovno-znanstvenem polji doma. Njegova marljivost, s katero bučeli jednako zdaj v bogoslovni, zdaj v modroslovni, zdaj zopet v prirodoznanski ali zgodovinski stroki nabere primerne gradiva ter ga čitateljem ponuja kot sladek med, je res občudovanja vredna. Ako bi kedaj prišlo do znanstvenega teologičnega lista (o katerem se je že tu in tam toliko govorilo — a nič storilo), bil bi g. župnik Sila lahko jeden najboljših sodelavcev. — „Ogled in dopisi“ imajo, kakor je že v naravi sami, le bolj istodobno vrednost. „Pesni“ Daničine, le nekatere izvzimši, zdaj več ne dosežajo onih v prejšnjih letnikih. Mnoge so zgolj verzificirana proza s slabo ali celo z nobeno rimo; tu in tam zgolj prevodi, pa brez naznačenja dotičnega izvirnika, v čemer se v Slovencih čestokrat greši. — Obžalovati je, da je tudi „Kazalo“ zelo nepraktično osnovano, ker ni nič družega, kakor prepis naslovov v vsakem listu. Ako hoče kdo kako stvarino poiskati, mora prej prebrati celo stran in morda je še ne dobi. Tvarinsko-abecedno kazalo bi bolj ugajalo

2. „Slovenski Prijatelj“. V Colovci 1883. vel 8°, str 556. XXXII. tečaj. Urednik in založnik Andrej Einšpieler, knezoškof. duh. svetovalec, katehet in učitelj na c. k. višji realki v C. — Ta homiletiški list, ki je s koncem l. 1883. nehal, bil je izključno namenjen slovenski duhovščini kot kažipot v njenem delokrogu cerkvenega govorništva. Izobraženi laiki si morebiti še niti ne domišljujejo, koliko je vplival ta list na domoljubno zavednost in razvoj slovenskega jezika. Ko domača duhovščina še ni imela takega časnika, tedaj je v svojih cerkvenih ogovorih le preveč nemškovala, vzgojena se ve v nemškem duhu. Pomočkov za izdelavo homilij v domačem jeziku je imela silno malo, zato se je ukvarjala s pustimi frazami, katerih kar mrgoli v nemških homiletih, in tako se je zasejalo v naš narod tudi dokaj germanizmov, ki so pri starejših ljudeh še zdaj ukoreninjeni in se bodo pogubili še le z njih smrtjo. A ta list je začel v domačem duhu jedernate, logično-izvedene govore v čisti materinščini objavljati in nemško vzgojeni duhovščini kazati, kako naj v cerkvi in šoli z ljudmi govori po domače. Tako so se nemško-valni izrazi in stavki polagoma opuščali, lepe, dobre domače besede se uvajale in ljudje so se zmerom bolj privajali novim besedam za iste pojme. Med mladino se zdaj — vsaj upamo — po vsej širni Sloveniji verske resnice pravilno molijo. Tu in tam so župljani sami spoznavali, da ta ali oni „gospod“ — akoravno jo malo po „hrvaško“ zavijajo (v čemer nevedé zaznamenujejo ravno čisto slovenščino) — lepše in bolj po naše govoré s prižnice, kakor so pa „ranjki gospod“. — Na mejah slovenskih dežel je prižnica s katehizovanjem jedini branitelj — naše narodnosti, dokler ne dobimo tudi ondu narodnih šol. Na Koroškem in sploh ob nemški meji je menda še tu prostor za slovenski jezik. In če je morda na takih župnijah duhovnik, ki ni rodom Slovenec, ali celo nasproten našim težnjam, oznanoval je po „Slov. Prijatlu“ vender v dostojni obliki vernikom božjo besedo. Le vprašaj naše narodne duhovnike, možé, ki stojé v 40 in 50 letih, kje so se naučili slovenščino gladko govoriti in pisati, odgovoré ti, da iz „Prijatla“. In koliko so v stanu duhovniki pri zvrševanju svojega posla pokvariti jezik, ako krenejo na napačno pot, znano je iz zgodovine, pa tudi iz motrenja stvari same. — Če še poleg tega omenimo, da se je pri raznih cerkveno-domovinskih slavnostih (n. pr. Ciril-Methodovih, Mohor-

jevih . . .) poleg ljubezni do sv. vere in kat. cerkve netila tudi ljubezen do ožje in širje domovine naše in do mile materinščine, potem še le najdemo tisti vir, iz katerega se je v srca priprostih seljanov izlil oni domovinski čut in narodni ponos, katerega niso mogli podreti najhujši viharji naših sovragov. Ako bi naše ljudstvo ne imelo te podlage, iskra narodnosti bi ne bila tako hitro zanetila in vnela plamena domovinske zavesti; in delovanje zgolj posvetnih domoljubov bi bilo dolgo ostalo Sisifovo delo. — Bodimo torej pravični in zdaj ob zvršetku tudi z jezikoslovnega stališča „Sl. Prijatlu“ položimo na glavo zimzelenov venec, kajti njegovo delo ni in ne bo vénilo.

V teh dolgih letih je prinesel „Prijatelj“ — kakor spričuje na konci za vse tečaje od 1856—1882 (1883 ima ga posebej) pridejano, 68 strani obsežajoče „Kazalo“ — veliko homiletiškega blaga, različnega po vsebini, kakor po obliki. Tehtnost spisov ravná se večinoma po dobi pisateljev. Res bi mnogo zdelkov bolje bilo ostalo nenatisnenih, sosebno če se še le po smrti pisateljevi objavljajo; a vender moramo priznati, da velika večina je dobra, rabljiva. Kolikor jih je nam prišlo pred oči iz starejših letnikov, zdé se nam najboljše pridige Fil. Jak. Kafola, ki je bil jeden najvzglednejših cerkvenih govornikov slovenskih. Njegovi ogovori, posebno priložnostni, niso le polni versko-cerkvenega duha, ampak tudi prešineni z domovinsko ljubeznijo in z narodnim ponosom, ko za olepšavo in živahnost sezajo v domačo zgodovino, na jedno stran opisujé njeno žalostno, temno lice naših sprednikov, še bivših paganov, na drugo pa svetlo krščansko dobo ali verski cvet slovenske dežele, in tako vernike v nemaje za pravo krepost in krščansko čednost. Zdi se nam, da jo je ta slavni mož primerno pogodil; in bilo bi želeti, da bi ga tudi v sedanjih dneh posnemali slovenski homileti. —

Veliko pisateljev, o katerih dosedanje slovstvene zgodovine naše molčé, prikazalo se je v „Prijatlu“. Dokaj jih je brezimnih, nekaj s tvrdkami, in malo podpisanih. Razven Andreja Einšpielerja se nahajajo imena: Filip Kafol, Janez Globočnik, Ivan Škofic, A. Ankerst, Jožef in Janez Rozman, celó V. Wiery, Fr. Cvetko, M. Torkar, J. Volčič, Stef. Kandut, S. Gaberc, Gregor Jakelj, Fr. Rup, L. Ferčnik, T. Mraz, J. Ažman, Ant. Žlogar, Tomo Zupan, M. Lendovšek, Florijan Isop, Peter Vozel, Andrej Kajtna, Marko Vales, dr. Alojzij Cigoj itd. To so samó nekatera imena, ki sem jih zapazil v tem ali onem letniku. A veliko je še drugih, ki so znana jedino uredniku. Javno bi smel tu izraziti mnogih gg. željo, naj bi vredni g. starina koroški, prof. Einšpieler blagovolil spisati slovstveno zgodovino slovenske homiletike, ker menda nobeden drug gospod razmer tako na tanko ne pozna, kakor on. Ali če njemu zaradi opešanih očíj, kakor je v zadnjem listu omenil, to ni več mogoče, naj iz domovinske ljubavi pripomore k temu delu kakemu drugemu, morebiti č. g. L. Ferčniku ali g. M. Torkarju, da bi se tudi od te strani pojasnila naša slovstvena povestnica. „Duhovni Pastir“ bi s takim slovstveno-zgodovinskim sestavkom postavil lep pa hvaležen spominek svojemu spredniku.

3. Govorèč o „Slov. Prijatlu“ ne smem zamolčati njegovih prilog, tem menj, ker še zdaj, kolikor mi je znano, v nobenih bibliografičnih zaznamkih kot celota niso omenjene. Bojda že od l. 1863. je prinašal po jedno ali več pol „Razlaganja kršč. kat. nauka“, katero je bilo l. 1876. dokončano. To obširno delo obseza 8 debelih zvezkov, nekateri imajo čez 1000 strani. Par prvih zvezkov je spisal čez vse marljivi, občeznani slovenski domoljub Ivan Škofic, ki je l. 1871. umrl župnik v Suhoru pri Metliki, druge pa njegov pobratim, duhovni svetnik

g. Ivan Volčič, sedanji župnik v Šmarjeti na Dolenjskem, po svojih mnogobrojnih spisih obče znan slovenskemu svetu. Ko je bilo to „Razlaganje kršanskega kato-liškega nauka — Spisal po družih spisih duhoven ljubljanske škofije. V Celovci 1876 (zadnji zvezek). Tiskarnica družbe sv. Mohora v C. vel. 8°, str. 1273 (zad. zv.) s „splošnim obsegom in kazalom vse tvarine kerš. nauka“ str. 12“ — dokončano, začele so zopet izhajati kot priloga:

4. „Šolske katekeze za pervence“. Spisal Tomaž Mraz, župnik v Vuhredu, lavantinske škofije. Ta knjiga je bila l. 1878. v tiskarni družbe sv. Mohorja v C. dovršena. Obseza 240 strani v vel. 8°. Te priloge je bibliografija slovenska v Ma-tičinih letopisih tu in tam sicer omenjala, a kot celot jih ne najdem zaznamenovanih.

5. Prácej na to pa je z l. 1878. izhajala „Razlaga srednjega in največ-jega šolskega katekizma. Spisal Tomaž Mraz, nadžupnik in dekan. 1883. Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovci. Vel. 8°, str. 1036.“

Kar je bil „Priatelj“ sam na sebi slovenskim homiletom, to in še več utegne biti ta obojna praktična kateketika slovenskim kateketom. Koliko dobrega in ko-ristnega gradiva so omenjene knjige prinesle, to bodo gg. homileti in kateketi sami vedeli najbolje presoditi. Po nekaterih oddelkih, katere sem v teh „šolskih ka-tekezah“ pregledal, smem se o tem, v bogoslovni književnosti epohal-nem delu, pohvalno izraziti. Kaj tako sistematično dovršenega pri tako nedo-statnih slovenskih virih, (katerih inojezičnih se je pisatelj posluževal, ni povedano), kar na hip ni bilo pričakovati. Občudovati se morata izredna marljivost in vztraj-nost č. g. pisatelja Tom. Mraza, kakor tudi njegovi opomini in kažipoti učitelju, ki so tu in tam v knjigi pridejani; kaj lepo pa se podajo kratke sentence, katere uprav v Slomškovem duhu — če tudi ne vselej pravilno rimane — prideva vsaki razlagani resnici (n. pr.: Z Bogom začni vsako delo — pa bo dober tek imelo; — Bog vse vidi in vse ve, — greh se delati ne sme; — Kdor starše ljubi in spoštuje, — Bogú, ljudem se prikupuje; — Pregrehi ničesar ne smeš privoliti, — če nočeš si duše in trupla zgubiti; i. t. d.) — sploh vse razodeva v čislanjem pisatelji iz-vrstnega pedagoga, odličnega kateketa slovenskega.

Jezik je v „Prijetlu“, kakor v katekezah, v obče pravilen in po teku let tudi vedno čistejši; krajevne razmere so vplivale na mnoge pisatelje, n. pr. znani Fr. Cvetko piše v prav jedernatem vzhodno-štajarskem narečju, v njegovih zdelkih je vse polno menj znanih izrazov, ki bi se pri pridigah na Kranjskem z vspehom teže rabili. Ako niso ti izrazi že v Cafovi in drugih štajarskih zbirkah zapisani, ne bi škodovalo izpisati jih za bodoči slovensko-nemški slovar, ki ima biti zvesto zrcalo vsečiherne slovenščine. — Vender bi bilo želeti, da bi se v takih knjigah, ki služijo izobraženemu duhovstvu, nemškovalni izrazi, n. pr. grevenga, brumen, žegen, ter jednaki, odslej po polnem izpuščali, ker se jih homilet in kateket itak lahko poslužuje, in če jih parkrat rabi v boljše razumljenje pri svojih poslušalcih, naj se jih pozneje v javnem govoru ogiblje, saj se ljudje dobrega sinonima za isti pojem hitro privadijo. Ako slednjič še omenim, da je v „Prijetlu“, „Keršč. nauku“ in „Katekezah“ veliko dobrih izrazov za dogmatično, moralno, cerkvenopravno itd. tvarino, ki utegnejo splošno obveljati, povedal sem ob jednom, da je tu nagroma-denega dokaj gradiva za bodočo teologiško terminologijo, ki nam je v večji razvoj naše bogoslovne književnosti tudi zelo potrebna. — Iz vsega tega razvidimo, kako velike zasluge ima slavni Andrej Einšpieler za to stroko našega slovstva in koliko hvale mu je dolžna slovenska duhovščina.

(Dalje prihodnjič.)

„Sledovi slovenskega prava.“ Spisal Janko Babnik, Letopis Matice Slovenske 1883/4, str. 64—95. Gospod pisatelj se je zatopil v našo preteklost ter si iz nje izbral interesanten predmet — pravo naših pradedov. Na podlagi raznih virov dokazuje, da smo imeli Slovenci, dokler smo bili še svobodni, svoje pravo, katero je bilo v najstarejših časih običajno. Dokler je bil Slovenec gospodar na svoji zemlji, sodili so ga domačini po slovenskem pravu; ko pa ga je podjarmil tuj, mogočen narod, kateri ni spoštoval njegovih narodnih svetinj, tedaj so pokopali s slovensko svobodo tudi slovensko pravo. Tujec je Slovincem sodil po svojem pravu, slovensko pravo ni veljalo zanj. In tako so v teku stoletij izginjali pravni običaji slovenski, ostali so le sledovi — sledovi nekdanjega prava in pravne zavesti slovenskega naroda. — Da so imeli Slovenci svoje pravo, dokazuje pisatelj s tem, da so Nemci razločevali „*testes tracti per aures*“ in „*testes slauenicae institutionis*“. Drug važen argument je ta, da Madjari še dan danes rabijo pravne termine, katere so si prilastili od Slovencev in sklep je po polnem naraven, da so Slovenci gotovo imeli svoje pravo, ker so poznali pravne termine. — Stari Slovenci niso poznali nobene razlike stanú, sužnjev niso imeli; še le, ko so prišli z družimi narodi v dotiko, smatrali so vojne ujetnike za sužnje. Živeli so v zadrugah; v tem mnenji podpira g. pisatelj to, da se še dan danes nahajajo sledovi zadrug kakor v Zagorcih, ki so etnografično Slovenci, med benečanskimi Slovenci pa so se še neki dan danes ohranile. Tudi tako zvane „*Gemeinhausereien* v *Windisch-Matrei*“ na Tirolskem spominajo nas na zadruge. Iz zadruge se je razvila župa, nje načelnik je župan, kateri je bil v najstarejšem času sodnik, svečenik in načelnik v vojski. Sodišče je bilo sestavljeno iz 12 sodnikov, predsedoval mu je župan. Županska sodišča, katera tu navaja g. pisatelj, ohranila so se jako dolgo, sosebnost na Kranjskem. Kakor Dimitz piše (*Das Landschranngericht* in *Laibach*, str. 232 i nasl.), ohranila so se skoraj do začetka 16. stoletja. Ko so Karolingi podjarmili Kranjsko, ustvarili so sicer grofovsko in dvorna sodišča, vendar so še mimo njih obstajala županska. Znano je, da je l. 1338. izdal vojvoda Albreht II. nekak pravni red, iz katerega je potem navstal novi pravni red, tako zvana „*Schranngenordnung*“ l. 1564. To sodišče, (*Landschranngericht*, *forum nobilium*), katero se je ustvarilo na podlagi tega pravnega reda, zborovalo je ob gotovem času v Ljubljani v deželni hiši. Predsedoval mu je deželni glavar. Temu sodišču so bili podvrženi vsi stanovi. Nekateri zunaj dežele bivajoči plemenitaši odkupili so se, da jim ni bilo treba pred to sodišče hoditi. L. 1374. dal je Albrecht III., kakor nam v omenjenem spisu Dimitz poroča, plemenitašem Slovenske Krajine, Istrije in Metlike dovoljenje, da smejo imeti svoje sodišče ter ne spadajo potem pod ljubljansko sodišče. V tem sodišči plemenitašev (*der Edeln*) Slovenske Krajine, Metlike in Istrije zasleduje Dimitz župansko sodišče. Ta privilegij je Slovenski Krajini vzel cesar Maks I., Istriji pa Ferdinand I. in podvrženi so bili zopet ljubljanskemu sodišču. — Jako zanimivo je, kar poroča g. Babnik o županskih sodiščih in njega prisednikih, katerim je pri glasovanji jako dobro služil rovaš. Slovenci so se v teku časa seznanili z državnimi formami družih, sosebnost nemških narodov ter si te forme prestvarjali po svoje, kakor jim je baš ugajalo. Tako so si vzeli od tujecev izraze kralj, cesar, knez in oblasti določili nositeljem teh imen. O slovenskih vladarjih nam je jako malo znano, a kar je, to je velike važnosti za našo zgodovino. Tako n. pr. vemo, kako so slovenske kneze ustanavljali na Koroškem, kateri obred nam je do dobrega ohranila zgodovina. Koncem svojega spisa slika nam pisatelj dobo, ko je Slovenec postal tujec na svoji zemlji. Ko so ležali na tleh slovenstva stebri stari, izumiralo je vedno bolj in bolj

domače pravo, Nemci so ga skušali nadomestiti s svojim, kar se jim je večinoma posrečilo, ostalo je le še nekaj pravnih običajev, ki so se nam ohranili do današnjega dne, pač le nekoliko kamenov od nekdanjega krasnega poslopja.

Ta spis, ki je stal g. pisatelja mnogo truda in temeljitih študij, iznenadil nas je jako prijetno, se posebno ker je to delo prvo, katero moremo na tem polju zabeležiti. Pisatelj nas je hotel s tem interesantnim spisom opozoriti na to, naj zapisujemo pridno in vestno pravne običaje še dan danes živeče v Slovencih, drugače se nam izgubijo še ti zadnji sledovi našega prava. Želeti je, da bi se slovenska inteligenca nekoliko bolj zanimala za te naše narodne svetinje, kakor se je doslej. Vzglede nam naj bodo v tem obziru drugi slovanski narode, kateri so na tem polju že mnogo dosegli.

Gospodu pisatelju pa se iz vsega srca zahvaljujemo za to izvrstno delo, katero je s posebnim zanimanjem bral vsak, kdor se le nekoliko briga za preteklost naroda svojega!

A. Hudovernik.

Najnovejši koroški zgodovinar prof. Aelschker (Jelškar?) je tako natančen, da na str. 721. svoje „Geschichte Kärntens“ piše o nekem ljubljanskem škofu na početku XVI. stoletja z imenom „Christoph Rauscher“. — Saj mu ime Ravbar, Rauber vendar ni dišalo preveč slovenski, čeravno vemo, da se on v svoji zgodovini skrbno ogiblje vsega, kar bi spominalo slovenstva na Koroškem.

Opozarjamo naše čitatelje na „Specialrepertorium“ vseh krajev, sel in sosesk po Avstrijskem, ki ga izdaja centralna statistična komisija pri Hölderji na Dunaji. V njem so prebivalci pojedinih krajev natanko razloženi po veri in narodnosti. Zvezki Štajerske, Koroške in Kranjske pisani so v obeh „deželnih“ jeziki, Krajevna imena zabeležena so menda po najpravilnejši slovenski obliki. Opomina vredno je, da zadnji imenovanih zvezkov piše dosledno *Krajsko* in ne *Kranjsko*.

Srbsko učeno društvo je našega rojaka, profesorja Mat. Valjavca v Zagrebu, imenovalo za svojega dopisujočega člana. — Srbski kralj je slavnoznaneu skladatelju Slovincu Davorinu Jenku podelil red svetega Save.

Srbska književnost. Nedavno je izdal v Belem gradu Milorad P. Šapčanin zbirko pesnij: *Žubori i vihori*, str. IV + 288. Šapčanin je bil do sedaj znan posebno po svojih pedagoških delih; spisal je tudi več prelepih pripovedek, med katerimi zavzema prvo mesto historična povest „*Hasan Aga*“; kritiki ga prištevajo prvim srbskim pripovednikom. Pesni je sicer tudi pel, ali bile so objavljene po raznih časopisih. Zdaj je te „*raztresene ude*“ svoje zbral in jih podal v imenovani zbirki, s katero je stopil na stran Branku Radičeviću, Jakšiću, Zmaju Jovanoviću, Puciću . . . Posebno lepe so „*Danici*“ (sestri svoji), „*Otažbini*“, „*Materi*“, „*Slepac*“, „*Na groblju svetog Marka*“ in cikla „*Božić*“ (12 pesnij) pa „*Izlet u selo*“ ter druge. Posebne omembe je vreden spev „*Nevesta Ljutice Bogdana*“, ki je bil poprej tiskan v „*Letopisu Matice Srpske*“. Dr. Milan Savić in Filip Obrknežević, katera sta to pesen presojala, poročata: „*Pesma je puna krasnih momenata, karakteri su sigurno i plastično nacrtani, a ansambl je, ma i romantičan, ipak na prirodan način izveden, bez fantastičkih dodataka i nemogučne garniture. Celu pesmu provejava zaisto lepa pesnička zamisao, sa spretnim sporednim dogajajima, markiranim zapletom i sa onim tragičnim duhom, koji je prava esencija takvih epskih pesama . . . Nevesta Ljutice Bogdana, prava je pesma, koju je spevao pravi pesnik*“. Jezik Milorada Šapčanina je tako lep in čist, kakor malokaterega srbskega pesnika. — Omeniti nam je tudi nekaj novih igrokazov. Milovan Gj. Glišić je izdal igro „*Dva cvančika*“, katera se je z vspehom že igrala v na-

rodnem gledališči v Belem Gradu. Tam so se predstavljale razven rečene igre lani še te-le originalne stvari: „Kraljica Jakvinta“, drama Dragutina I Ilića; „Mika praktikant“, gluma, in „Kolera“, šaljiva igra, obe iz peresa Dragomira Brzaka; „Podvala“, komedija Glišićeva in šaljiva igra Koste Kostića: „Nije sve zlato što se sija.“ V narodnem gledališči srbskem v Novem Sadu se je predstavljala z velikim vspehom historična tragedija nadarjenega pesnika Mite Popovića: „Stevan, poslednji bosanski kralj.“ Še večji vspeh je na istem odru imela tragedija „Pera Segedinac“, katero je spisal dr. Laza Kostić. Ali smela se je igrati le dvakrat, tretjič jo je policija že prepovedala. V istem gledališči videla se je nedavno šaljiva igra „Provodadžije“, za katero je pisatelj Milan Savić dobil od „Matice Srpske“ razpisano nagrado 200 goldinarjev. Repertoar srbskega gledališča v Novem Sadu obogatil je tudi Kosta Radulović s svojo šaljivo igro „Udatba pomoranju“. — „Narodna biblioteka braće Jovanovića“ pomnožila se je zopet za nekaj zvezkov, kateri se po 16 novč. dobivajo pri založnikih v Pančevu. Zvezek 75. obsega Jovana Popovića tragedijo v 5 dejanjih z naslovom „Lahan“; 76. pa prinaša prelogo Goethejevega „Egmonta“ od A. Sandića; 77. zvezek ima XVII. oddelek del Dositeja Obradovića, 78. pa Lermontovelj roman „Junak našega časa“ v prelogi Gjorgja Popovića. — V Dubrovniku izdaja knjigar Dragutin Pretner tudi svojo „Narodno biblioteko“, ali z latinico tiskano. XV. zvezek obseza tragedijo „Jan Hus“, katero je l. 1879. napisal bil znani srbski pesnik Matija Ban; on izvrstne svoje proizvode objavlja v „Slovincu“. Za knjigo je plačati 60 novč. Kakor čujemo, prelaga se že na češki jezik. — XVI. zvezek te biblijoteke pa obseza: Narodne humoristične gatalice i varalice, skupio jih po Boki Kotorsoj, Crnojgori, Dalmaciji a najviše po Hercegovini Vuk vitez Vrčević. Cena 40 novč. — Strvari Vuka Vrčevića so tako izvrstne po vsebini ne menj, kakor le po lepem hercegovskem narečji. da jim ni treba nobenega priporočila. — Mita Živković je počel v Belem Gradu izdajati zbrane svoje povesti: Pripovetke. Do sedaj je izšel prvi zvezek. — Braća M. Popovići v Novem Sadu sta izdala nedavno, nadaljevaje svoje izdaje cenih zbirk narodnim pesnim, dva nova zvezka (po 15 novč.); v prvem se opeva „Kralj Miljutin“, v drugem pa „srpski junaci u narodnim pesmama“. — Povećmo naj še, da je z novim letom počelo izhajati več časopisov. V Belem Gradu izdaja J. Ilijić „Preodnicu“, kateri stoji na leto 6 gl. ter je namenjen umetnosti, zabavi in ponku. Izhaja po dvakrat na mesec. — Gjorgje Rajković izdaje v Novem sadu „Glas istine“, list za duhovne govore, životopise in starine. Gaslo listu je „vera in morala“. — Na Cetinji je obnovil Jovan Pavlović „Crnogorko“, list za književnost in zabavo. Izhaja vsak četrtek in stoji 6 gl. — V Zagrebu ureja od novega leta Dušan Rogić književno-zabavni časopis „Srpski zabavnik“; na leto stoji 4 gl. in izhaja 5., 15. in 25. vsakega meseca. — „Primorac“, katerega je proti koncu lanskega leta začela izdajati na Dunaji srbska mladež iz Dalmacije, ustavil je svoje izhajanje zaradi slabe materijalne podpore. — Znani pisatelj M. Gj. Miličević, kateri si je s svojim „Zimujim večerima“ pridobil slave in pripoznanja tudi zunaj svoje domovine, izdal je v drugi izdaji svoje učeno delo „Kneževina Srbija“, katero nam podaja o tej deželi premnogo geografskih, etnografskih in arheoloških podrobnostij. Ker se je od l. 1876. Srbija nekoliko povečala, izdal je v popravljeni obliki Miličević svoje delo na novo pod naslovom „Kraljevina Srbija“. Knjiga ima 485 stranij in geografično karto; v njej se na novo opisujejo „novi krajevi“ s štirimi upravnimi okraji: niškem, pirotkem, vranjskem in topličkem. — Minister Novaković je sestavil knjižico, katero bo gotovo tudi nei-

telje slovenščine na naših srednjih šolah zanimala. Glasi se: „Gramatika staroga slovenskoga jezika za srednje škole kraljevine Srbije.“ V Belem Gradu, 8°, s 163 stranmi. — Zadnji čas je pač, da se tudi za naše šole poskrbi dobra slovnica staroslovenskega jezika; kajti Marnova ni niti dovolj zanesljiva, niti praktična; s takimi učili se mladini vtepa v glavo, ako se je sploh prime, — le sovraštvo in nastor do prekrasnega jezika, katerega gojiti je med vsemi Slovani pač najbolj naša dolžnost.

III.

Poljska književnost. V knjižnici knezov Osolinskih, ki hrani v sebi mnogo zakladov poljske slovesnosti, našli so več do sedaj nepoznanih del Julija Slowackega, katera se bode v posebnem zvezku pridejala novi izdaji njegovih děl, ki se ravnokar pripravlja. — Nestor poljskih pisateljev, J. J. Kraszewski je izdal pred nekaj meseci zbirko povesti pod naslovom „Mozaika“. V „biblioteki najboljših del evropskih slovesnostij“ izide še letos izdaja „Izbranih del Josipa Ignaca Kraszewskega“, ki bo obsezala njegova najboljša pripovedna dela, estetične, zgodovinske in socijalne razprave. Dasi je ubogi starček zaprt, vendar mu je duh vedno čil. Sedaj piše povesti za več poljskih listov; v „Biesiadi literacki“ izhaja njegov novi roman „Bez butów“ (črevljevi), v „Tygodniku ilustrowanem“ roman v dveh zvezkih: „Od kolebki až do grobu“ (Od zibelci do groba), v „Klosih“ pa povest „Psia wiara“ (Pasja vera), katera nam slika sedanje življenje na Volinjskem. —

Ne v Ameriko! Povest Slovencev v pouk po resničnih dogodbah sestavil in spisal Jakob Alešovec. Založil pisatelj. Tisk J. Blaznikovih naslednikov v Ljubljani 1884, 8, 231 str. Odkrito moramo povedati, da nam še nobena povest iz Aleševčevega peresa ni tako ugajala, kakor ta. Sicer se jej tako z jezikovnega, kakor s tehničnega in estetičnega stališča dá marsikaj očitati, a pisatelj žalostne dogodbe in britke izkušnje slovenskih izseljencev v Ameriki pripoveduje tako živo in mikavno, da čitatelj o splošnji zanimivosti lehkó pozabi vse hibe. Posebno hvale vredna je pa patriotična tendenca Aleševčeve knjige, ki narod slovenski z živimi vzgledi svari pred boleznijo izseljevanja, katera se po nekaterih krajih vedno nevarneje prijema Slovencev. Ozdravljen bode, kdor to knjigo prebere. Zato jej želimo mnogo kupcev in bralcev zlasti med priprostim narodom. Prodaja jo pisatelj Jakob Alešovec v Ljubljani, Ključarske ulice št. 3. Veseli nas tudi, da pri Blaznikovi tiskarni opazujemo gledé tiska in papirja poseben napredek.

Popravek. Zagrebški naš dopisnik pripoveduje v svojem VIII. pismu iz Zagreba („Ljublj. Zvon“ IV, 227), da je ondotna Sokolova dvorana „električno“ razsvetljena. Prijatelj Spectabilis se v Slovenskem Narodu (1884, 87) spotika ob to poročilo ter pravi, da ima Sokolova dvorana „le plinove luči“. Da opravičimo svojega posebno točnega in vestnega poročevalca, moramo povedati, da smo njegovo VIII. pismo iz Zagreba prejeli še meseca januarija t. l.; takrat je bila pa dognana stvar, da se dvorana električno razsvetli v štirinajstih dneh, tedaj prej nego VIII. pismo ugleda svet. Ali med tem, ko je pismo ležalo v urednikovi miznici, zakasnilo se je delo in zatorej so provizorično za letos uvedli plin. Do jeseni bode električna svečava gotova! Sicer nas pa veseli, da g. Spectabilis naš list tako pazno čita.

„Ljubljanski Zvon“

Izhaja po 4 pole obsežen v veliki osmerki po jeden pot na mesec v zvezkih ter stoji: celo leto 4 gld. 60 kr., pol leta 2 gld. 30. četrt leta 1 gld. 15 kr.

Za vse neavstrijske dežele po 5 gld. 60 kr. na leto.

Posamični zvezki se oddajejo po 40 kr.

Založniki: dr. I. Tavčar in drugovi. — Za uredništvo odgovoren: Fr. Levec.
Uredništvo in upravništvo v Novih ulicah 5.

Tiska „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani.